

Міністерство освіти і науки України
Житомирський державний університет імені Івана Франка

ЗАТВЕРДЖЕНО

Вченою радою Житомирського
державного університету
імені Івана Франка
протокол № 10 від
«28» серпня 2020 року

Голова Вченої ради

_____ В. М. Мойсієнко

ПРОГРАМА АТЕСТАЦІЇ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Комплексний кваліфікаційний екзамен з галузевої психології /
Захист кваліфікаційної (бакалаврської) роботи

_____ (назва атестації)

Рівень вищої освіти _____ перший (бакалаврський) _____

Галузь знань _____ 05 Соціальні та поведінкові науки _____
(шифр та назва)

Спеціальність _____ 053 Психологія _____
(код та назва)

Освітня програма _____ Психологія _____
(назва)

Факультет/
Навчально-науковий інститут _____ соціально-психологічний факультет _____
(назва)

Введено в дію наказом ректора
Житомирського державного
університету імені Івана Франка
№ _____ від «28» серпня 2020 р.

Розробники програми:

Горбунова В.В., - доктор психологічних наук, доцент, професор кафедри соціальної та практичної психології

Загурська І.С. - кандидат психологічних наук, доцент, доцент кафедри соціальної та практичної психології

Савиченко О.М. кандидат психологічних наук, доцент, доцент кафедри соціальної та практичної психології

Програма атестації здобувачів вищої освіти розглянута і схвалена на засіданні кафедри соціальної та практичної психології

Протокол № 11 від „9” червня 2020 р.

Завідувач кафедри _____ Портницька Н.Ф.
(підпис) (ПІП)

Програма атестації здобувачів вищої освіти розглянута і схвалена на засіданні вченої ради соціально-психологічного факультету

Протокол № 11 від „ 24” червня 2020 р.

Голова вченої ради соціально-психологічного факультету _____ Тичина І.М.
(підпис) (ПІП)

Програма затверджена на засіданні Вченої ради університету

Протокол № 10 від „ 28 ”серпня 2020 р

Голова вченої ради університету _____ В. М. Мойсієнко
(підпис)

ВСТУП

Програма державного комплексного кваліфікаційного екзамену із галузевої психології призначається для студентів ОП Психологія першого (бакалаврського) рівня вищої освіти спеціальності 053 Психологія соціально-психологічного факультету. Вона вміщує дві частини: тестові завдання з таких дисциплін: «Психологія праці та інженерна психологія», «Основи психотерапії», «Клінічна психологія» та «Психодіагностика» (згідно навчального плану) та професійно-орієнтоване завдання, яке узагальнює і систематизує теоретичні знання з перерахованих вище психологічних дисциплін.

Загальні компетентності: здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях; здатність генерувати нові ідеї (креативність); навички міжособистісної взаємодії; здатність працювати в команді.

Спеціальні (фахові, предметні) компетентності: знання категоріально-понятійного апарату психології; здатність використовувати валідний і надійний психодіагностичний інструментарій; здатність самостійно планувати, організувати та здійснювати психологічне дослідження; здатність аналізувати та систематизувати одержані результати, формулювати аргументовані висновки та рекомендації; уміння організувати та надавати психологічну допомогу (індивідуальну та групову); здатність здійснювати просвітницьку та психопрофілактичну роботу відповідно до запиту; навички міжособистісного спілкування та роботи в команді у процесі професійної діяльності

Програмні результати навчання

- Визначати, аналізувати та пояснювати психічні явища, ідентифікувати психологічні проблеми та пропонувати шляхи їх розв'язання
- Здійснювати реферування наукових джерел, обґрунтовувати власну позицію, робити самостійні висновки
- Самостійно обирати та застосовувати валідний і надійний психодіагностичний інструментарій (тести, опитувальники, проєктивні методики тощо) психологічного дослідження та технології психологічної допомоги
- Формулювати мету, завдання дослідження, володіти навичками збору первинного матеріалу, вміння дотримуватися процедури дослідження
- Рефлексувати та критично оцінювати достовірність одержаних результатів психологічного дослідження, формулювати аргументовані висновки.
- Презентувати результати власних досліджень усно / письмово для поінформованої аудиторії, формулювати розгорнутий аналіз та тези досліджень.
- Пропонувати власні способи вирішення психологічних задач і проблем у процесі професійної діяльності, приймати та аргументувати власні рішення щодо їх розв'язання.
- Формулювати думку логічно, доступно, дискутувати, обстоювати власну позицію, модифікувати висловлювання відповідно до культуральних особливостей співрозмовника.
- Складати та реалізовувати план консультативного процесу з урахуванням специфіки запиту та індивідуальних особливостей клієнта, встановлювати ефективність власних дій.
- Складати та реалізовувати програму психопрофілактичних та просвітницьких дій, заходів психологічної допомоги у формі лекцій, бесід, круглих столів, ігор, тренінгів, тощо, відповідно до запиту.
- Емпатійно взаємодіяти, вступати у комунікацію, бути зрозумілим, толерантно ставитися до осіб, що мають інші культуральні чи гендерно-вікові особливості.
- Знати та дотримуватися етичних принципів професійної діяльності психолога.
- Демонструвати соціально відповідальну та свідому поведінку, слідувати гуманістичним та демократичним цінностям.
- Розуміти важливість збереження здоров'я (власного й навколишніх) та за потреби визначати зміст запиту до супервізії.

ЗМІСТ ПРОГРАМИ

Загальна характеристика програми комплексного кваліфікаційного екзамену із галузевої психології

Програма державного екзамену включає:

- I. Перелік розділів і тем.
- II. Список необхідної літератури. Перелік базових методик до курсу.
- III. Приклад професійно-орієнтованих завдань.
- IV. Критерії оцінювання знань та вмінь студентів.

I. Перелік розділів і тем

Комплексний кваліфікаційний екзамен із галузевої психології для освітнього ступеня «бакалавр» спеціальності 053 «Психологія» передбачає оцінку знань та вмінь студентів з таких курсів:

- клінічна психологія;
- психологія праці та інженерна психологія ;
- основи психотерапії;
- психодіагностика.

«Клінічна психологія»

1. **Клінічна психологія як наука.** Розвиток клінічної психології з часів античності до 19 століття. Становлення клінічної психології як самостійної науки. Розвиток клінічної психології в Росії та в Україні. Предмет клінічної психології. Зв'язок клінічної психології з іншими науками. Завдання та принципи психологічного дослідження у клініці. Методи клінічної психології
2. **Поняття здоров'я та хвороби.** Поняття здоров'я. Критерії здоров'я. Поняття про психічні розлади та її ознаки.
3. **Клінічна бесіда як метод дослідження.** Особливості проведення першої бесіди. Вимоги до проведення клінічної бесіди. Дослідження психічних станів у ході клінічної бесіди. Оформлення результатів клінічної бесіди.
4. **Класифікація та етимологія психічних розладів.** Патопсихологія як розділ клінічної психології. Розлади сенсорно-перцептивної сфери. Розлади пам'яті. Порушення мислення та інтелекту. Порушення уваги. Емоційні розлади.
5. **Депресивний розлад.** Основні ознаки депресивного розладу. Причини виникнення депресивного розладу. Методи надання психологічної допомоги. Депресивний розлад у підлітковому віці. Післяпологова депресія.
6. **Постравматичний стресовий розлад.** Діагностичні критерії ПТСР. Причини появи ПТСР. Нейробіологічні основи ПТСР. Психологічна допомога при ПТСР.
7. **Обсесивно-компульсивний розлад.** Основні ознаки ОКР та епідеміологія. Причини виникнення ОКР. Види ОКР. Психологічна допомога при ОКР та методи діагностики.
8. **Фобії та тривожні розлади.** Специфічні фобії: ознаки, види, причини. Соціальна тривога: ознаки та причини. Генералізований тривожний розлад: особливості прояву, причини виникнення, методи допомоги. Панічний розлад: ознаки, причини, методи роботи.
9. **Розлади харчової поведінки.** Розлади, викликані вживанням ПАР. Нервова анорексія, нервова булімія, компульсивне переїдання: основні ознаки, причини виникнення, методи надання психологічної допомоги. Розлади вживання алкоголю, канабісу, опіоїдів: основні ознаки, причини виникнення, методи надання психологічної допомоги.

«Психологія праці та інженерна психологія»

1. **Соціально-психологічні уявлення про працю.** Предмет й основні завдання психології праці. Загальнонаукові психологічні уявлення про працю та її значення для суспільного

розвитку. Галузі психології праці. Зв'язок психології праці з іншими психологічними та загальнонауковими дисциплінами.

2. **Історичний екскурс становлення психології праці.** Ранні уявлення про працю у культурі перших цивілізацій (тотемізм, Древня Греція, кастова система Індії, епоха Відродження). Значення праці в роботах Г. Сковороди, Ф. Шіллера, К. Маркса, Н. Крупської. Розвиток психології праці в межах психотехніки. Становлення прикладної психології праці. Соціально-психологічні передумови виникнення психотехніки. Розвиток психотехніки в Україні та причини її зникнення. Індустріальний період розвитку психології праці (Ф. Тейлор, Е.Мейо, Я.Морено). Післявоєнний період розвитку психології праці. Розвиток психології праці у 70-90 роки ХХ ст. (А.Л. Журавльов, В.О. Моляко, Ю.Л. Трофімов). Занепад психології праці в 90-ті роки ХХ ст.
3. **Професійний розвиток особистості.** Поняття «суб'єкт» праці, основні ознаки суб'єктності. Основні етапи розвитку суб'єкта праці (фаза оптації, адепта, адаптанта, інтернала, майстра, авторитета, наставника). Кризи професійного розвитку
4. **Розвиток індивідуального стилю професійної діяльності.** Формування індивідуального стилю професійної діяльності. Стратегії творчої діяльності. Розвиток професійної самосвідомості. Мотивація праці
5. **Психологічна структура професійної діяльності.** Взаємодія ієрархій підструктур особистості та їх властивостей. Взаємодія структур особистості і діяльності. Поняття професійної діяльності. Предмет праці, засоби праці, умови праці. Структура професійної діяльності. Основні компоненти діяльності. Основні типи і види діяльності. Психологічна структура сумісної діяльності. Соціально-психологічні феномени у групі. Психологія ділового спілкування. Структура ділової бесіди. Методи забезпечення результативного спілкування: встановлення контакту; поглиблення контакту; завершення контакту.
6. **Психологія професій.** Попереднє ознайомлення з професією. План психологічного вивчення професій. Методи вивчення професій. Психологічна характеристика і психограма професій. Психологічна систематика професій. Класифікація професій. Професіографія, її цілі. Принципи і методи професіографії. Особистісні методи професіографії. Використання професіограм у професійній діяльності. Методи і схеми професіографування. Загальна схема профвідбору. Рівні аналізу трудової діяльності. «Формула професії».
7. **Психофізіологічні основи професійної діяльності.** Диференційно-психологічні основи вивчення суб'єкта професійної діяльності. Проблема співвідношення темпераменту з іншими психічними властивостями. Нервово-гуморальна регуляція професійної діяльності.
8. **Психологія професій.** Професії: підходи до систематики та класифікації. «Формула професії». Психологічне вивчення професій: професіографія та психографія.
9. **Соціально-психологічні аспекти профорієнтації.** Проблеми вибору у контексті сучасних геополітичних процесів та наукових пошуків. Історія еволюції суспільних поглядів на проблеми вибору людиною професії. Ринок праці в Україні та його вплив на соціальну політику у галузі професійної орієнтації дорослого населення.
10. **Професійний розвиток особистості: соціально-психологічний вимір.** Вплив факторів соціального середовища на професійний розвиток особистості. Професіоналізації особистості у процесі трудової підготовки та навчання. Ідентичність особистості та її формування у професійному середовищі. Проблеми професійної адаптації та особистісного розвитку у виробничому середовищі. Здібності як ресурс професійного розвитку суб'єкта праці.
11. **Працездатність людини та закономірності її динаміки.** Оцінка і динаміка працездатності спеціалістів: стадія впрацьовування; стадія високої працездатності; стадія повної компенсації; стадія нестійкої компенсації; стадія прогресивного зниження продуктивності; стадія кінцевого пориву; стадія відновлення. Критерії оцінки працездатності. Психологічні стани, які зумовлюють працездатність. Фактори і

закономірності зміни працездатності. Організація контролю та прогноз працездатності спеціалістів. Методи вивчення динаміки пізнавальних процесів у професійній діяльності. Безпосередня короткочасна зорова пам'ять.

12. **Фізіологічні реакції організму людини на трудові навантаження та умови праці.** Стомлення та перевтомлення. Нервово-психічна напруга. Гіподинамія та гіпокінезія. Депривація та монотонія. Вплив умов фізичного середовища на психічний стан людини під час роботи. Виробнича втома і заходи запобігання перевтоми працівників. Визначення та критерії стомлення та перевтомлення. Механізми стомлення. Перші ознаки перевтомлення.
13. **Організація виробничої діяльності. Соціально-психологічні проблеми вивчення виробничого колективу.** Психологічна сумісність як умова успішності спільної трудової діяльності. Організаційна структура групи та психологічна сумісність. Психологія управління та організації виробничої діяльності.
14. **Виробничі конфлікти.** Виробничий конфлікт та його виникнення. Види конфліктів. Організаційно-психологічні умови вирішення виробничих конфліктів. Стратегії взаємодії особистості у ситуації конфлікту.

«Основи психотерапії»

1. **Психотерапія як галузь практичної психології.** Психотерапія як форма надання психологічної допомоги. Види та форми психотерапії. Мета, завдання та принципи психотерапії. Порівняльний аналіз основних напрямків психологічної допомоги. Професійна підготовка, компетентність та кваліфікація психотерапевта. Особистісні особливості психотерапевта. Деонтологія психотерапевтичної допомоги: питання професійної етики та відповідальності психолога.
2. **Підготовка та проведення психотерапевтичного процесу.** Основні етапи та процедури психотерапевтичного процесу. Особливості проведення першої зустрічі. Встановлення психологічного контракту. Базові навички психотерапевта. Діагностика особистісної проблеми клієнта. Особливості проведення останньої зустрічі.
3. **Екзистенційно-гуманістична традиція у психотерапії (порівняльний аналіз клієнт-центрованої терапії К. Роджерса, гештальттерапії Ф. Перлза, логотерапії В. Франкла; сучасна екзистенційна та гуманістична психотерапія).** Основні поняття та положення екзистенційно-гуманістичної моделі психотерапії. Терапевтична взаємодія у екзистенційно-гуманістичній традиції. Процесуальні особливості терапії за екзистенційно-гуманістичною моделлю. Техніка консультативно-терапевтичної роботи.
4. **Когнітивно-поведінкова модель психотерапії (порівняльний аналіз біхевіористичної психотерапії, раціонально-емотивної терапії А. Елліса, когнітивної психотерапії А. Бека, сучасна поведінкова та когнітивна психотерапія).** Когнітивно-поведінковий підхід у психотерапії, проблеми світогляду. Психотерапевтична взаємодія в поведінковій та когнітивній психотерапії. Когнітивно-поведінкова психотерапія як процес. Технічні особливості когнітивно-поведінкової психотерапії.
5. **Постановка і розв'язання терапевтичної задачі.** Оцінка запиту клієнта. Сутність особистісної проблеми. Формулювання терапевтичної задачі. Методи вирішення терапевтичної задачі. Інтерпретація терапевтичного матеріалу. Проблема досягнення інсайту. Критерії результативності терапевтичного процесу.
6. **Психотерапія від методу до теорії.** Психодрама від Я. Морено до сучасності: теорія психотерапії. Психодрама як процес та техніка терапевтичної роботи. Ігротерапія в зарубіжній та вітчизняній практиці. Технічні особливості застосування ігри в терапевтичній практиці. Арт-терапія, загальнотеоретична характеристика. Техніка арт-терапії: психотерапія музикою, танцем, казкою, малюванням. Тілесно-орієнтована психологія та психотерапія. Практика використання тілесно орієнтованих методів у психотерапії.

- 1. Становлення психодіагностики як науки.** Передісторія психодіагностики. Формування психодіагностики як науки. Психологічне тестування. Дослідження з психофізики. Роботи Ф. Гальтона по вимірюванню індивідуальних відмінностей. Розумові тести Дж. Кеттела. Дослідження інтелекту А. Біне. Розвиток психодіагностики у ХХ столітті. Розвиток психодіагностики з початку ХХ ст. до 1920-х рр. Криза у розвитку психодіагностики. Розвиток психодіагностики у 30-40 рр. Розвиток психодіагностики у 50-60 рр. Розвиток психодіагностики у 70-80 рр. Розвиток психодіагностики у 90-і рр. Розвиток психодіагностики у дореволюційній Росії. Розвиток психодіагностики у СРСР та в Україні.
- 2. Психодіагностичний процес: теорія і практика.** Поняття психодіагностики. Предмет психодіагностики. Структура психодіагностики. Клінічна, професійна та освітня психодіагностика. Психодіагностичне обстеження. Види психодіагностичних ситуацій. Зв'язок психодіагностики з іншими науками. Психодіагностичний метод. Об'єктивний, суб'єктивний та проєктивний діагностичні підходи. Тест як основний інструмент психодіагностики. Класифікація тестів. Адаптація зарубіжних тестів. Норми тестові. Область застосування тесту. Психологічний діагноз. Діагностика рис особистості та «вимірювана індивідуальність». Основні етапи психодіагностичного процесу. Етап збору даних. Етап переробки та інтерпретації даних. Етап прийняття рішення. Етичні аспекти психодіагностичного дослідження.
- 3. Психометричні засоби контролю психодіагностичних методик.** Основні етапи конструювання тесту. Специфікація тесту. Розробка завдань та оформлення тесту. Проведення пілотажного дослідження. Індекс складності та індекс ефективності завдань. Надійність психодіагностичних методик. Коефіцієнт надійності. Методи визначення надійності. Надійність ретестова. Надійність паралельних форм. Надійність частин тесту. Валідність методики. Валідність очевидна. Валідність емпірична. Валідність змістовна. Валідність критеріальна. Критерії валідизації. Валідність поточна та прогностична. Валідність конструктивна. Валідність диференційна. Валідність інкрементна. Валідність конкурентна. Стандартизація тестів. Процедури нормування та центрування. Оцінки первинні. Оцінки шкальні.
- 4. Загальна характеристика тестів інтелекту.** Інтелект. Основні підходи до визначення інтелекту. Структура інтелекту. Монофакторні та мультифакторні теорії інтелекту. Загальна характеристика тестів інтелекту. Історія розвитку тестів інтелекту. Тести Ф. Гальтона та Дж. Кеттела. Шкали інтелекту Біне-Сімона та Станфорд-Біне. Культурно-вільні тести інтелекту. Коефіцієнти інтелекту IQ-показник відносний та IQ-показник стандартний.
- 5. Конструювання тестів інтелекту.** Розробка інструкції для тестів інтелекту. Аналогії. Послідовності. Виключення зайвого. Завдання з кількома варіантами відповіді. Альтернативні завдання. Завдання на встановлення відповідності. Завдання з обмеженням на відповіді та завдання з вільними відповідями. Впорядкування завдань тесту інтелекту.
- 6. Тести інтелекту Д. Векслера.** Шкали інтелекту Д. Векслера. Шкала інтелекту для дорослих. Шкала інтелекту для дітей. Характеристика субтестів шкали інтелекту для дітей. Вербальний інтелектуальний показник, невербальний інтелектуальний показник, загальний інтелектуальний показник.
- 7. Особистісні опитувальники як метод дослідження.** Загальна характеристика особистісних опитувальників. Історія розвитку особистісних опитувальників. Класифікація особистісних опитувальників. Проблеми конструювання та використання особистісних опитувальників. Типи завдань особистісних опитувальників. Особистісні опитувальники рис. Особистісні опитувальники Р.Б. Кеттелла. Типологічні особистісні опитувальники. Особистісні опитувальники Г.Ю. Айзенка. Опитувальник Х. Шмішека для діагностики типів акцентуацій характеру та темпераменту.

8. **Загальна характеристика проєктивних методик.** Історія проєктивного підходу. Тест вільних асоціацій К.Г. Юнга. Тест чорнильних плям Г. Роршаха. Обґрунтування проєктивного підходу у роботах Л. Френка. Загальна характеристика проєктивних методик. Класифікація проєктивних методик. Переваги та проблеми використання проєктивних методик. Проекція як психологічний феномен. Види проєкції. Класифікація видів проєкції Д. Холмса. Теоретичне обґрунтування проєктивного підходу у зарубіжній та вітчизняній психології.
9. **Тематичний аперцептивний тест. Дитячий аперцептивний тест.** Тематичний аперцептивний тест. Характеристика стимульного матеріалу. Діагностичне призначення. Процедура проведення дослідження. Показники аналізу результатів дослідження. Теоретичне підґрунтя тематичного аперцептивного тесту. Дитячий аперцептивний тест. Діагностичне призначення. Процедура проведення дослідження. Показники аналізу та інтерпретації результатів.
10. **Метод «Малюнок сім'ї». Метод «Незакінчені речення».** Історія розвитку методу «Малюнок сім'ї». Діагностичне призначення. Процедура проведення дослідження. Інтерпретація результатів дослідження за Г.Т. Хоментаскасасом. Модифікація Л. Кормана. «Кінетичний малюнок сім'ї» Р. Бернса. Методика закінчення речень. Процедура проведення дослідження та аналізу результатів. Модифікація методики для підлітків та старших школярів.

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ

Тип завдань	Вага одного тестового завдання (у балах)	Кількість завдань	Сума балів
Тестові завдання	5	10	50
Професійно-орієнтоване завдання	50	1	50
Всього:			100

Критерії оцінювання професійно-орієнтованого завдання:

46-50 балів	<ul style="list-style-type: none"> • Проблема сформульована із використанням психологічних категорій в межах специфіки завдання. У форматі діалогу продемонстровано уміння налагоджувати контакт із клієнтом, укласти психологічний контакт, доречно використовувати техніки проведення первинного інтерв'ю. • Визначено напрямки практичної роботи з обґрунтуванням. Наявний аналіз власного досвіду виконання подібних завдань, що охоплює всі модулі і теми реально вивчених дисциплін. • У переліку літератури акцентується увага на аналізі фахової, вузькоспеціалізованої літератури, періодичних видань та інтернет-джерел із вказаної проблеми. • План виконання завдання відображає всі необхідні етапи роботи, використані методи і процедури. • В описі проблемних моментів наявні вказівки на можливі причини їх виникнення, представлений опис можливостей їх уникнення. • Бланки дослідження адаптовані до специфіки завдання, їх кількість відповідає запиту, наявна правильно заповнена зведена таблиця. • Процедура проведення дослідження дотримана. Дослідження проведене правильно, без помилок. • Кількісна та якісна обробка результатів виконані правильно та за усіма показниками. • Представлена інтерпретація результатів є вичерпною. • Програма надання психологічної допомоги включає консультативної бесіди, тренінгу із використанням технік, методик психотерапевтичної роботи. Продемонстровано уміння представляти результати дослідження клієнту, надавати психологічну підтримку. • Самоаналіз містить підсумкову рефлексію позитивних моментів і програму саморозвитку, яка передбачає виявлення основних труднощів під час виконання завдань, план заходів і критеріїв саморозвитку.
41-45 балів	<ul style="list-style-type: none"> • Проблема сформульована із використанням психологічних категорій в межах специфіки завдання. У форматі діалогу продемонстровано уміння налагоджувати контакт із клієнтом, укласти психологічний контакт. • Визначено напрямки практичної роботи з обґрунтуванням. • Наявний аналіз власного досвіду виконання подібних завдань, що охоплює всі модулі і теми реально вивчених дисциплін. • У переліку літератури представлені не лише підручники, посібники і словники, але й фахова, вузькоспеціалізована література із вказівкою на основні тези, що стосуються проблеми. • План виконання завдання відображає всі необхідні етапи роботи, використані методи і процедури. • В описі проблемних моментів наявні вказівки на можливі причини їх виникнення, представлений опис можливостей їх уникнення.

	<ul style="list-style-type: none"> • Бланки дослідження адаптовані до специфіки завдання, їх кількість відповідає запиту, наявна правильно заповнена зведена таблиця. • Процедура проведення дослідження дотримана. Дослідження проведене правильно, без помилок. • Кількісна та якісна обробка результатів виконані правильно та за усіма показниками. • Представлена інтерпретація результатів є вичерпною. • Програма надання психологічної допомоги включає консультативної бесіди, тренінгу із використанням технік, методик психотерапевтичної роботи. • Самоаналіз містить підсумкову рефлексію позитивних моментів і програму саморозвитку, яка передбачає виявлення основних труднощів під час виконання завдань і пали ахаодів для саморозвитку. • Завдання оформлено відповідно до вимог.
36-40 бали	<ul style="list-style-type: none"> • Проблема сформульована із використанням основних психологічних категорій в межах специфіки завдання. • Визначено напрямки практичної роботи з обґрунтуванням. • Наявний аналіз власного досвіду виконання подібних завдань, що охоплює всі модулі реально вивчених дисциплін. • У переліку літератури представлені підручники і посібники і словники, основні тези яких прив'язані до завдання. Використання фахової та періодичної літератури є обмеженим. • План виконання завдання відображає всі необхідні етапи роботи без вказівки на ресурси. • В описі проблемних моментів наявні вказівки на можливі причини їх виникнення, але відсутній опис можливостей їх уникнення. • Бланки дослідження адаптовані до специфіки завдання, їх кількість відповідає запиту, зведена таблиця заповнена з окремими помилками. • Процедура проведення дослідження дотримана. • Кількісна та якісна обробка результатів виконані правильно та за усіма показниками. • Зроблено інтерпретацію результатів. Інтерпретація містить узагальнену характеристику досліджуваного явища, визначено закономірності та тенденції його розвитку. • Опис підсумкового етапу в цілому відображає результати досліджень. • Зміст та форми психологічної допомоги представлені неповно, хоча наявні тези консультації. • Самоаналіз неповний. Програма саморозвитку частково відображає специфіку завдання. • У тексті є незначні стилістичні та граматичні помилки. • Завдання оформлено відповідно до вимог.
31-35 бали	<ul style="list-style-type: none"> • Проблема сформульована із використанням основних психологічних категорій безвідносно до специфіки завдання. • Визначено напрямки практичної роботи з обґрунтуванням. • Наявний аналіз власного досвіду виконання подібних завдань, але він не охоплює всі модулі реально вивчених дисциплін. • У переліку літератури представлені здебільшого підручники і посібники, основні тези яких прив'язані до завдання. • План виконання завдання є фрагментарним і відображає всі необхідні етапи роботи без вказівки на ресурси.

	<ul style="list-style-type: none"> • В описі проблемних моментів відсутні вказівки на можливі причини їх виникнення. • Бланки дослідження не адаптовані до специфіки завдання, їх кількість відповідає запиту, зведена таблиця заповнена з окремими помилками. • Процедура проведення дослідження дотримана. Є помилки у процедурі проведення дослідження, які не вплинули на результати. • Є поверхневий протокол дослідження, заповнений власноруч дослідником. • Кількісна та якісна обробка результатів виконані правильно, але поверхово. • Зроблено інтерпретацію результатів, яка є розширеним варіантом якісного аналізу. • Опис підсумкового етапу не презентує повною мірою результати досліджень. • Зміст та форми психологічної допомоги представлені неповно. • Самоаналіз неповний. Програма саморозвитку не прив'язана до специфіки завдання. • У тексті є незначні стилістичні та граматичні помилки. • Завдання оформлено відповідно до вимог.
26-30 балів	<ul style="list-style-type: none"> • Проблема сформульована із використанням основних психологічних категорій безвідносно до специфіки завдання. • Визначено напрямки практичної роботи без обґрунтування. • Наявний аналіз власного досвіду виконання подібних завдань, але він не охоплює всі реально вивчені дисципліни. • У переліку літератури представлені здебільшого підручники і посібники, основні тези яких слабо прив'язані до завдання. • План виконання завдання є фрагментарним і відображає лише очевидно необхідні етапи без вказівки на ресурси. • Проблемні моменти не передбачені. • Бланки дослідження не адаптовані до специфіки завдання, їх кількість не відповідає запиту, зведена таблиця заповнена помилково. • Процедура проведення дослідження дотримана. Є помилки у процедурі, які не вплинули на результати. • Є поверхневий протокол дослідження, заповнений власноруч дослідником. • Кількісна та якісна обробка результатів виконані правильно, але поверхнево. • Зроблено інтерпретацію результатів, яка є повторенням якісного аналізу. • Опис підсумкового етапу не презентує повною мірою результати досліджень. • Зміст та форми психологічної допомоги представлені некоректно або неповно. • Самоаналіз неповний. Програма саморозвитку відсутня. • У тексті є незначні стилістичні та граматичні помилки. • Завдання оформлено відповідно до вимог.
0-25 балів	Є помилки у процедурі проведення, які вплинули на результат дослідження.
Додатково до 10 балів	<ul style="list-style-type: none"> • Використання програм Intel: Power Point (для створення мультимедійних презентацій), McExcel (для створення таблиць, діаграм та графіків), Statistika (для здійснення статистичної обробки результатів, створення таблиць, графіків тощо).

СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНИХ ДЖЕРЕЛ

«Клінічна психологія»

1. Синопис діагностичних критерії DSM-V та протоколів NICE для діагностики та лікування основних психічних розладів у дітей та підлітків \ перекл. з англ.; упор. та наук. ред. Леся Підлисецька (Серія «Психологія. Психіатрія. Психотерапія»). Львів: Вид-во УКУ, 2014 – 112 с.
2. Абрамова Г.С., Юдчиц Ю.А. Психологія в медицині. – М.: ЛПА «Кафедра-М», 1998.
3. Болтвевец С.И. Индивидуальная работа с детьми, страдающими психоневрологическими заболеваниями. – К.: Киевск. гор. инст. усовершенш. учит., 1989. – 98 с.
4. Братусь И. Постнатальная депрессия: характеристики, особенности и профилактика // Практична психологія та соціальна робота. - 2002. – №4. – С. 34-39.
5. Буянов М.И. Беседы о детской психиатрии: Кн. для учителя. - М.: Просвещение, 1986. - 208 с.
6. Вассерман Л.И. Психологическая диагностика типов отношения к болезни у больных эпилепсией. – Л., 1989.
7. Клиническая психология / Под ред. М. Перре, У. Бауманна. – СПб: Питер, 2002.
8. Клиническая психология: учебник/ Под ред. Б.Д. Карвасарского. – СПб: Питер, 2002.
9. Копылов О.А., Баз Л.Л., Баженова О.В. Готовность к материнству: выделение факторов, условий психологического риска для будущего развития ребенка// Синапс. – 1993. - №4.
10. Лакосина Н.Д. Клиническая психология: Учебн. Для студ. Мед. Вузов / Н.Д. Лакосина, И.И. Сергеев, О.Ф. Панкова. – М.: МЕДпресс-информ, 2003. – С. 243-410.
11. Малкина-Пых И.Г. Психосоматика: Справочник практического психолога. – М.: Изд-во Эксмо, 2005. – 992 с.
12. Менделевич В.Д. Клиническая и медицинская психология: практ. руководство. – М.: МЕДпресс, 1998. – 592 с.

«Психологія праці»

1. Баклицький І.О. Психологія праці. Посібник. – Львів: Видавничий центр ЛНУ імені Івана Франка, 2004. – 504 с.
2. Баклицький І.О. Психологія праці: Підручник. – К.: Знання, 2008. – 655 с.
3. Дружинин В.Н. Структура и логика психологического исследования. М.: Институт психологии РАН, 1994. – 163 с.
4. Душков Б.А., Смирнов Б.А., Королев А.В. Психология труда, профессиональной и организационной деятельности: Словарь / Под ред. Б.А. Душкова. – М.: Академический Проект: Фонд «Мир», 2005. – 848 с.
5. Зеер Э.Ф. Психология профессий. Екатеринбург: УГППУ, 1997. – 244 с.
6. Ильин Е.П. Дифференциальная психофизиология. – СПб.: Питер, 2001. – 464 с.
7. Професійно-орієнтовані завдання з психології / [За ред. О.Л.Музики]. Навчальний посібник (Рекомендовано МОН України як навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів (лист № 1.4/17-Г-3165 від 28.09.2010 року). – 3-тє вид., перероб. і доп. – Житомир: Вид-во ЖДУ ім. І.Франка, 2010. – С.249-295.
8. Кириченко В.В. Психологічні основи професійної адаптації та вибору професії / Віктор Кириченко. – Житомир : Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2015. – 110 с.
9. Кириченко В.В. Психологія праці: модульний курс : навчальний посібник (рекомендовано Міністерством освіти і науки України як навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів) / Віктор Васильович Кириченко, Олег Васильович Мазяр. – Житомир : Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2015. – 190 с.
10. Климов Е.А. Введение в психологию труда. М.: Культура и спорт, ЮНИТИ, 1998. – 350 с.
11. Климов Е.А. Психология профессионального самоопределения. Ростов н/Д: Феникс, 1996. – 512 с.
12. Корольчук М.С. Психофизиология діяльності. Підручник для студентів вищих навчальних закладів. – К.: Ельга, Ніка-Центр, 2004. – 400 с.

13. Маркова А.К. Психология профессионализма. М.: Знание, 1996. – 308 с.
14. Основы инженерной психологии. Учебник / Под ред. Б.Ф. Ломова. М.: Высшая школа, 1986. – 448 с.
15. Платонов К.К. Структура и развитие личности. – М.: Наука, 1986. – 255 с.
16. Пряжников Н.С. Профессиональное и личностное самоопределение. М.: Изд-во: Институт практической психологии, Воронеж: НПО "МОДЭК", 1996. – 246 с.
17. Психология труда: учеб. для студентов вузов, обучающихся по специальности 031000 «Педагогика и психология» / под ред. проф. А.В.Карпова. – М.: Изд-во ВЛАДОС-ПРЕСС, 2005. – 350 с.

«Основы психотерапії»

1. Адлер А. Практика и теория индивидуальной психологии / СПб.: Питер, 2003
2. Адлер А. Ранние воспоминания // Адлер А. Наука жить. – Киев: Port-Royal, 1997.
3. Айви А.Е., Айви М.Б., Саймэк-Даунинг Л. Психологическое консультирование и психотерапия. Методы, теории и техники: практическое руководство. – М., 2000
4. Бондаренко А.Ф. Психологическая помощь: теория и практика: (Учебное пособие). – К.: Укртехпрес, 1997
5. Бурлачук Л.Ф., Грабская И.А., Кочарян А.С. Основы психотерапии: Учебн. пособие. – К.: Ника-Центр, 2001
6. Бьюдженталь Дж. Искусство психотерапевта. – СПб.: Питер, 2001
7. Васківська С.В. Основы психологічного консультування: Навчальний посібник. – К.: Четверта хвиля, 2004.
8. Гледдинг С. Психологическое консультирование. – СПб.: Питер, 2002.
9. Копытин А.И. Теория и практика арт-терапии. – СПб.: Питер, 2002
10. Кочунас Р. Психологическое консультирование и групповая психотерапія. – М.: Академический Проект: Гаудеамус
11. Мак Маллин Р. Практикум по когнитивной терапии. – СПб.: Речь, 2001
12. Перлз Ф.С. Гештальт-подход и свидетель терапии / Пер. с англ. – М.: Либрис, 1996.
13. Психотерапевтическая энциклопедия / Под ред.. Б.Я. Карвасарского. – СПб., 1999.
14. Роджерс К.Р. Клиентцентрированная психотерапія / Пер. с англ. – М.: REFL-book, 1997.
15. Романин А.Н Основы психотерапии: Учеб. пособие для студ. высш. учеб. заведений. - М.: Издательский центр «Академия», 1999.
16. Таланов В.Л, Малкина-Пых И.Г. Справочник практического психолога. – СПб.: Сова, М.: ЕКСМО, 2003
17. Франкл В. Основы логотерапии. - СПб.: Речь, 2000.

«Психодіагностика»

1. Анастаси А., Урбина С. Психологическое тестирование.- СПб.: Питер, 2001.- 688 с.
2. Бурлачук Л.Ф. Словарь-справочник по психодіагностике. – СПб.: Издательство «Питер», 2007. – 688 с.
3. Бурлачук Л.Ф., Морозов С.М. Словарь-справочник по психодіагностике. – СПб.: Издательство «Питер», 2000. – 528 с.
4. Бурлачук Л. Психодіагностика. – СПб.: Питер, 2002. – 352 с.
5. Галян І М. Психодіагностика [Текст]: навч. посіб. / І. М. Галян. - К. : Академвидав, 2009. - 463 с.
6. Клайн П. Справочное руководство по конструированию тестов. – К., 1994. – 283 с.
7. Корольчук М.С., Осьодло В.І. Психодіагностика: Навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів / За заг. ред. М.С. Корольчука. – К.: Ельга, Ника-Центр, 2007. – 400 с.
8. Моргун В.Ф., Тітов І.Г. Основы психологічної діагностики. Навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів. 2-е видання. – К.: Видавничий Дім «Слово», 2012. – 464 с.

9. Общая психодиагностика /Под ред. А. А. Бодалева, В. В. Столина. – М.: Изд-во МГУ, 1987. – 304 с. Хоментausкас Г.Т. Семья глазами ребенка. – М.: Педагогика, 1989. – 160 с.
10. Практикум з психодіагностики /Укладачі: Музика О. О., Остринська В.М., Остринський В.В.- Житомир, 1999 /або 2000 р.
11. Практикум по общей и экспериментальной психологии /Под общей ред. А. А. Крылова, С.А. Маничева. - СПб.: Питер, 2000.- 560с.
12. Психологическая диагностика /Под ред. Акимовой М.К., Гуревича К.М. – СПб.: Питер, 2005. – 652 с.
13. Райгородский Д.Я. Практическая психодиагностика. Методики и тесты. Учебное пособие. – Самара, 2004. – 672 с.
14. Скребец В.А. Психологическая диагностика. – К.: МАУП, 1999.
15. Худик В.А. Психологическая диагностика детского развития: Методы исследования. – К.: Освіта, 1992. – 220 с.
16. Яценко Т.С. Теорія і практика групової психокорекції: Активне соціально-психологічне навчання: Навч посіб. – К.: Вища школа, 2004. – 679 с.

Приклад професійно-орієнтованого завдання

Клієнтський запит

Ви працюєте психологом в школі, до Вас на консультацію прийшов класний керівник 9 класу: «У нас у класі є дуже несимпатичний хлопець Юрій, він всіх дратує, тому що зайнятий тільки собою, увесь час розповідає про свої успіхи, про батьківську іномарку, про те, яка в них велика квартира і де він відпочиває: то на Кіпрі, то на Гавайях. В класі з нього всі сміються, а мені дуже неприємно, хоч Юрій і не мій друг, але я знаю, що він себе так поводить, бо в нього не має друзів. Як мені бути в такій ситуації? Може поговорити з Юрієм чи як?»

Обов'язкова програма при виконанні завдання

1. Сформулюйте проблему у психологічних термінах (підберіть літературу, проаналізуйте власний досвід у виконанні завдання, сформулюйте проблемні моменти та шляхи їх усунення, складіть детальний план роботи психолога).
2. Вивчіть особливості особистості школяра Юрія. В ході дослідження скористайтесь діагностичною процедурою Т. Лірі. Результати представте у вигляді дискограми та якісного аналізу за факторами «домінування-підкорення» та «агресивність-дружність».
3. Змодельуйте фрагмент консультативної бесіди із Юрієм, де ви повідомляєте йому отримані результати та надаєте рекомендації.
4. Здійсніть самоаналіз та підсумкову рефлексію виконання Вами професійно-орієнтованого завдання та складіть програму саморозвитку.

Вимоги до дипломної роботи

Атестація здобувачів здійснюється відповідно до вимог Стандарту вищої освіти України і освітньо-професійної програми.

До захисту кваліфікаційної (дипломної) роботи допускаються ті студенти, які в повному обсязі виконали навчальний план та пройшли всі види практик.

Умовою допуску здобувача до захисту кваліфікаційної (дипломної) роботи є наявність роботи, оформленої за вимогами Міністерства освіти та науки України, рішення кафедри, яка відповідає за підготовку, про успішний попередній захист, рецензії фахівця з галузі, відгуку наукового керівника та довідки про перевірку на унікальність. Для студентів розроблено методичні рекомендації до написання кваліфікаційних робіт з психології (Л.П. Журавльова, Л.О. Котлова, Г.В. Пирог. Методичні рекомендації до написання магістерських робіт з психології. – Житомир: Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2017. – 48 с.)

Дипломна робота є формою підсумкової атестації, що дає змогу оцінити рівень засвоєння здобувачем теоретичних знань та ступінь практичної підготовки, здатність до самостійної реалізації основних видів і форм роботи психолога.

Мета – розв'язання актуальних практичних завдань з конкретних психологічних проблем на основі застосування комплексу теоретичних знань і практичних навичок, набутих у процесі всього періоду навчання.

Дипломна робота виконується на матеріалі реальних об'єктів дослідження.

Вимоги до викладу матеріалу:

- логічність, цілісність, обґрунтованість і доказовість наведеної інформації;
- наявність глибокого теоретичного аналізу проблеми та результатів власних емпіричних досліджень;
- наявність інформації та/або пропозицій щодо організації діяльності психолога в межах обраної проблеми;
- дипломна робота відображає оволодіння здобувачем такими вміннями:
- логічно та аргументовано представляти матеріал на основі критичного осмислення й аналізу різних теоретичних та методологічних підходів до розуміння проблеми;
- здійснювати категоріальну реконструкцію проблеми власного дипломного дослідження;
- здійснювати операціоналізацію основних категорій дослідження;
- володіти методами кількісного і якісного аналізу та інтерпретації результатів дослідження;
- проводити власні дослідження;
- формулювати висновки та визначати напрями подальших досліджень.

Вимоги до публічного захисту (демонстрації)

Публічний захист кваліфікаційної (дипломної) роботи має на меті продемонструвати такі вміння здобувача вищої освіти:

- презентувати результати дослідження в формі публічного виступу та у форматі дискусії;
- ілюструвати текст виступу зображувальними матеріалами, які виконані за допомогою інформаційно-комунікаційних технологій.

Процедура публічного захисту включає:

- доповідь здобувача за змістом роботи;
- відповіді здобувача на запитання членів комісії та інших осіб, присутніх на захисті;
- наукову дискусію за матеріалами роботи;
- оголошення рецензії фахівця з галузі та виступу/ оголошення відгуку наукового керівника;
- рішення комісії щодо оцінки роботи.

Презентація дипломної роботи має на меті продемонструвати досягнення таких програмних результатів навчання:

- рефлексувати та критично оцінювати достовірність одержаних результатів психологічного дослідження, формулювати аргументовані висновки;
- презентувати результати власних досліджень усно / письмово для поінформованої аудиторії, формулювати розгорнутий аналіз;
- емпатійно взаємодіяти, вступати у комунікацію, бути зрозумілим, толерантно ставитися до осіб, що мають інші культуральні чи гендерно-вікові особливості.

Здобувачі вищої освіти мають супроводжувати текст виступу матеріалами, що представлені в мультимедійному форматі.